

11. שיטות התשלום הבינלאומיות / ערבויות בנקאיות

תוכן:

ערבות בנקאית בסחר הבינלאומי
הצדדים לערבות
המרכיבים העיקריים של ערבות
ערבות ישירה לעומת ערבות נגדית

סוגי ערבויות

- - ערבות מכרז
  - - ערבות ביצוע
  - - ערבות טיב
  - - ערבות מקדמה
  - - ערבות "מטריה"
  - - א"ד מותנה
  - - ערבות לאשראי ספקים
  - - ערבות להבטחת אשראי
- הוצאת ערבויות מקומיות כנגד ערבויות מתקבלות
סיכום

ערבות בנקאית בסחר הבינלאומי

ערבות בנקאית היא התחייבות בלתי חוזרת של בנק, המוצאת לבקשת לקוחו (מבקש הערבות), לשלם סכום מסוים למוטב הערבות במקרה של אי-ביצוע/הפרת חוזה על-ידי הלקוח.
על-מנת להבטיח ביצועה של עסקה בסחר הבינלאומי, עשוי הלקוח להידרש להוציא ערבות בנקאית לחו"ל (ערבות יוצאת), או לדרוש לקבל ערבות בנקאית לטובתו (ערבות מתקבלת), הכל בהתאם לתנאי החוזה שנחתם בין הצדדים לעסקה. הוצאת ערבות מותנית בכך שהלקוח ימציא לבנק הערב בטחונות להנחת דעתו.

ערבות בנקאית בסחר הבינלאומי מוצאת במט"ח, נכתבת בשפה זרה (במרבית המקרים באנגלית), ובדרך-כלל נשלחת למוטב דרך הבנק שלו באמצעים אלקטרוניים מאובטחים.

הצדדים המשתתפים בערבות

מבקש הערבות/הנערב (עבורו ערב הבנק),
מוטב הערבות,
הבנק המנפיק את הערבות,
הבנק באמצעותו יש להודיע את הערבות למוטב/להוציא את הערבות למוטב.
המרכיבים העיקריים של ערבות
התייחסות לעסקת הבסיס בגינה מוצאת הערבות,
סוג הערבות (מכרז, ביצוע, מקדמה וכיו"ב),
סכום הערבות,
כנגד מה תמומש הערבות (אילו מסמכים ו/או הצהרות יש להציג כדי לקבל את כספי הערבות),
כיצד תופחת הערבות עם התקדמות העבודה/האספקות,
תוקף הערבות (מועד הפקיעה של הערבות), מקום פקיעת הערבות (במדינה שבה הונפקה או במדינת היעד),
אילו חוקים וכללים חלים עליה, תנאים מיוחדים (אם יש).

ערבות ישירה לעומת ערבות נגדית

כאשר הבנק של מבקש הערבות (היוצאן – אם מדובר בערבות מכרז/ביצוע/טיב או ערבות למקדמה; היבואן – בערבות מטריה, ראו להלן הסבר למונחים אלה), מנפיק את הערבות ישירות למוטב, ומשדר אותה לבנק במדינתו של המוטב, אך הבנק במדינתו של המוטב מתבקש רק לאמת את התשדורת ולמסור אותה למוטב, ללא כל מחויבות מצידו – תהיה זו ערבות ישירה של הבנק המנפיק לטובת המוטב. אם המוטב אינו מוכן שהערב יהיה הבנק במדינתו של המבקש, ודורש ערבות מבנק מקומי (בנק במדינה שלו),

יוציא הבנק של מבקש הערבות לטובת הבנק המקומי (ערבות נגדית), אשר בהסתמכו עליה יסכים הבנק המקומי לערוב למוטב. קבלת הערבות הנגדית תאפשר לבנק המקומי להוציא את ערבותו למוטב, בסכום זהה (או שווה ערך) לסכום הערבות הנגדית. מסלול זה כרוך בתשלום עמלה לבנק המקומי. הוא גם ארוך יותר לביצוע מאשר ערבות ישירה, שכן לעיתים נדרש תהליך של משא-ומתן עם הבנק המקומי על מנת להגיע לנוסחי ערבות (הערבות שיוציא הבנק המקומי והערבות הנגדית) שיהיו מקובלים על הבנק המקומי ועל המוטב, אך – כאמור – הוא מוכתב ע"י הצד השני לעסקה.

סוגי ערבויות

1. ערבות מכרז (Tender Guarantee / Bid Bond)

כאשר יצואן עומד לגשת למכרז בחו"ל, הוא נדרש לעיתים להמציא ערבות מכרז. בערבות זו מתחייב הבנק המנפיק שאם יזכה היצואן במכרז ויסרב לחתום על חוזה המכר, או לא ימציא ערבות ביצוע (ראו להלן), כלומר יבקש לסגת מהעסקה לאחר שזכה במכרז - יפצה הבנק את המוטב (מזמין העבודה/הסחורה) בסכום מסויים (בדרך כלל עד 5% מסכום ההצעה במכרז). תוקף ערבות המכרז יהיה המועד המשוער לחתימה על החוזה בין היצואן לבין המזמין. כיוון שבמדינות רבות תהליך הוצאת ערבות הוא ממושך ומורכב, אנו ממליצים להתייעץ מראש וכלל המוקדם עם המומחים לערבויות **בבנק הפועלים** לגבי נוסח הערבות הנדרש עפ"י תנאי המכרז.

2. ערבות ביצוע (Performance Guarantee / Bond)

במקרים רבים נדרש ספק/קבלן/מבצע עבודה (CONTRACTOR) להמציא ערבות בנקאית שתבטיח את עמידתו בתנאי החוזה, כלומר - אספקת הסחורה הנדרשת עד לתאריך מסויים, או ביצוע העבודה בהתאם לתנאי החוזה. ערבות זו מוצאת בדרך-כלל בסכום של עד 10% מסכום העסקה. בערבות מסוג זה חשוב במיוחד לקבוע את אופן מימושה וכן את התוכן והצורה של המסמכים שיוגשו לצורך המימוש. תוקף ערבות ביצוע נקבע בדרך-כלל לפי הערכת תקופת ביצוע החוזה; מומלץ ליצואן/לספק לבנות בתוך הערבות מנגנון להפחתתה עם התקדמות העבודה/האספקות.

3. ערבות טיב (Warranty Guarantee / Bond)

לעיתים נדרש ספק/קבלן/מבצע עבודה להמציא ערבות להבטחת טיב העבודה או איכות הסחורה, להפעלת ציוד אצל הקונה לשביעות רצונו, ולעמידת הספק/הקבלן בתנאי האחריות (כאשר מדובר במכונות או בציוד אחר) עפ"י התנאים בחוזה. ערבות זו מוצאת בדרך כלל בסכום של עד 10% מסכום העסקה. גם בערבות זו יש לקבוע את אופן מימושה ואת המסמכים שיש להציג לצורך המימוש. תוקפה יכול להיות ארוך למדי – שנה או שנתיים, לפי תקופת האחריות שנקבעה בחוזה.

4. ערבות מקדמה (Down Payment/Advance Payment Guarantee)

בעסקות בהן מקבל ספק/מבצע עבודה את מלוא התשלום (או חלק ממנו) לפני האספקה/הביצוע, דהיינו- מקבל מקדמה, יתכן שיידרש להמציא ערבות. מטרת הערבות היא להבטיח לקונה כי במקרה שהסחורה לא תסופק במועד שנקבע, או אם יופרו תנאי החוזה, תוחזר לו המקדמה. קבלת המקדמה אצל הספק/המבצע היא בדרך כלל תנאי להתחלת הייצור/העבודה. לשני הצדדים יש על-כן אינטרס לבצע את תשלום המקדמה בסמוך ככל האפשר לחתימת החוזה, בתנאי שתהיה מוגנת ע"י הערבות עם הוצאתה. הטכניקה להשגת מטרה זו היא ע"י הוצאת הערבות לפני תשלום המקדמה, בכפוף להתנייה שהערבות תיכנס לתוקף רק עם קבלת המקדמה בחשבון הספק/מבצע העבודה בבנק מנפיק הערבות. כאשר מדובר בביצוע עבודה לאורך זמן, או באספקות חלקיות, מומלץ לקבוע גם בערבות המקדמה את המנגנון להפחתתה.

5. ערבות "מטריה"

ערבות "מטריה" היא ערבות בנקאית הבאה להבטיח התחייבות תשלום של צד לחוזה (קונה, מזמין עבודה), המנוסחת בד"כ כאשראי דוקומנטרי מותנה, Standby Letter of Credit, (ראו בסעיף 6 להלן), אך גם כערבות בנקאית רגילה, ומופעלת רק במקרה של הפרת התחייבות התשלום של הקונה/מזמין העבודה. ערבות זו מוצאת בדרך כלל לטובת ספק טובין בעסקות יבוא בחשבון פתוח או במסמכים לגבייה, להבטחת תשלום עתידי עבור טובין הנמצאים אצל היבואן (או בדרך אלו), ואשר תמורתם טרם שולמה ואינה מובטחת ע"י אשראי דוקומנטרי או ערבות לאשראי-ספקים. לכן היא נקראת "מטריה": היא סוככת על זרם אספקות

מהמוכר לקונה, שתמורתן צריכה להשתלם לאחר האספקה, ומופעלת רק אם תשלום התמורה אינו מבוצע.

6. אשראי דוקומנטרי מותנה (Standby Letter of Credit)

אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בלבוש של אשראי דוקומנטרי מסחרי (Commercial Letter of Credit), אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. הוא נוצר בארה"ב; מאחר שלבנקים אמריקאיים אסור להוציא ערבויות בנקאיות, אימצו הבנקים שם את המתכונת של א"ד מסחרי לשם הוצאת התחייבות לתשלום, הנקראת א"ד מותנה: Standby Letter of Credit. א"ד מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, ולא"ד מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת לזכות בתשלום.

א"ד מותנה משמש למטרות מגוונות מאד בעולם הפיננסי; לדוגמא – הוא יכול להבטיח אשראי מסוגים שונים, כגון החזר הלוואה, משיכת יתר ועוד, ואז ייראה כערבות רגילה. אולם כאשר משתמשים בו בעולם המסחר הבינלאומי, הוא דומה מאד בצורתו ובפרטיו לא"ד מסחרי. נמצא בו את היבואן ואת הבנק הפותח, בנק מודיע (לא הכרחי, אך רצוי) ואת היצואן/המוטב. כמו-כן יכולות התייחסות כללית לסחורה, תאריכים מחייבים, פירוט של המסמכים הנדרשים למימושו (בדרך-כלל – העתקים של מסמכי המשלוח), וכדומה. ההבדל העקרוני בין שני מכשירים בנקאיים אלה הוא שא"ד מסחרי נועד לשימוש: העסקה הבסיסית - עסקת המכר - מתממשת באמצעותו, כיוון שרק דרך הא"ד המסחרי יוכל הקונה לקבל את המסמכים ובאמצעותם את הטובין, והמוכר יקבל את התמורה. א"ד מותנה משמש כבטוחה בלבד, ונועד, למעשה, לא לשימוש: כל עוד הקונה עומד בהתחייבויותיו ומשלם את המגיע ממנו – הא"ד המותנה לא ינוצל. מרבית האשראים הדוקומנטריים המותנים פוקעים בלא שנעשה בהם שימוש.

נושא זה עבר לאחרונה מהפכה של ממש. ב-1 בינואר 1999 נכנסה לתוקף מערכת כללים חדשה לטיפול בערבויות מסוג Standby, בשם: International Standby Practice (ISP98). הכללים פורסמו במשותף ע"י לשכת המסחר הבינ"ל (ICC) בפריז וע"י המוסד האמריקאי לבנקאות בינ"ל (IFSA), מה שעשוי להקנות לכללים אלה במשך השנים סיכוי ניכר להתקבל במדינות רבות. נכון למועד הוצאת מדריך זה נמצאים כללים אלה בשימוש בעיקר בארה"ב ובכמה מדינות נוספות. בישראל ובאירופה טרם אומצו הכללים החדשים באופן ממוסד, לפיכך לא ניתן עדיין להוציא בישראל, או לקבל מחו"ל, ערבויות מסוג STANDBY בכפוף לכללי ISP. סקירה נרחבת יותר בנושא האשראי הדוקומנטרי המותנה תוכלו למצוא במבוא לנספח האמור.

7. ערבות לאשראי ספקים

ערבות זו נועדה להבטיח את האשראי הניתן על-ידי מוכר לקונה, כאשר הספק (המוכר) מוכן לדחות את התשלומים המגיעים לו מהקונה לתקופה מסויימת אחרי קבלת הסחורה, אולם דורש לקבל ערבות בנקאית להבטחת הפירעון.

ערבות לאשראי-ספק יכולה להינתן במסגרת כל אחת משיטות התשלום: באשראי דוקומנטרי, (בו הערבות מובנית כחלק מתנאי כל א"ד שאינו לתשלום במזומן), או כערבות נפרדת לטטרות הנחתמים ע"י הקונה לטובת המוכר בעסקות מסמכים לגבייה, או כערבות לתשלום עתידי (עם או בלי שטרות) עבור סחורה שנמכרה בשיטת "חשבון פתוח" – הכל כפי שמצויין בתנאי התשלום בחוזה המכר.

8. ערבות להבטחת אשראי

ערבות להבטחת אשראי מוצאת לטובת בנק כבטוחה להלוואות, משיכות יתר, או כל אשראי אחר שהבנק מעניק ללקוחו. נוסח הערבות צריך להיות מקובל על הבנק נותן האשראי, לפיכך רצוי לצדדים לתאם את הנוסח הדרוש מוקדם ככל האפשר, למניעת עיכובים מיותרים.

הוצאת ערבויות מקומיות כנגד ערבויות מתקבלות

בשנים האחרונות, בעקבות ההשתלבות המוגברת של ישראל בכלכלה העולמית, דורשים קונים ומזמיני עבודות ישראלים לקבל לטובתם - מבנק בישראל - ערבויות מהסוגים שנמנו לעיל, להבטחת התחייבויות של ספקים וקבלנים זרים. ערבויות אלו מוצאות על סמך ערבויות נגדיות שהבנק של הספק/הקבלן בחו"ל מוציא לטובת הבנק הישראלי.

בנק הפועלים מתמחה בסוג ערבות זה, ומוכן להוציא על סמך ערבויות נגדיות מבנקים שאושרו על ידו, ערבויות מכל הסוגים דלעיל לטובת מוטבים ישראלים.

לסיכום

לערבות בנקאית במט"ח, יוצאת או מתקבלת, שימושים רבים ומגוונים במסחר הבינלאומי. הוצאת ערבות בנקאית במט"ח לחו"ל, קבלת ערבות מחו"ל – ערבות שתשביע את רצון כל הצדדים לחוזה מייד עם הגעתה הן פעולות מורכבות, ברמת תחכום גבוהה. לביצוע פעולות אלה דרושים ידע רב ומיומנות, ניסיון מצטבר ומקצוענות.

למדור ערבויות במחלקה לעסקי סחר-חוץ בהנהלה הראשית של **בנק הפועלים** יש ידע וכלים לסייע בהוצאת ערבויות לחו"ל ובבדיקתן של ערבויות מתקבלות. הניסיון הרב שנצבר בבנק בביצוע אלפי ערבויות עומד לרשות ציבור היצואנים והיבואנים, ויוכל לסייע להם רבות.